

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING FARMONI

ЗУЛФИЯ НОМИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ ТАЪСИС ЭТИШ БЎЙИЧА ТАКЛИФЛАРНИ ҚўЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ТўҒРИСИДА

Аёлини муқаддас билиш, унга алоҳида эҳтиром кўрсатиш, овоз ва обод юртимиз келажак бўлган ҳар томонлама етук ёшларни тарбиялашдаги бе...

дорида тайинланди; Зулфия номидаги Давлат мукофоти соҳибдари бўлган мактаб, лицей, коллеж ўқувчилари танлаган йўналишлари бўйича олий ўқув юртига кириш имтиҳонлари...

1. Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, Фанлар академияси, Бадий академия, «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази, ёзувчилар, бастakorлар, мазмунлар уюшмалари, «Отин мерос», «Камолот», «Умид», «Улғубек», «Наврўз» жағмагалари ва кенг жамоатчиликнинг Зулфия номидаги Давлат мукофотини таъсис этиш бўйича таклифлари маъқулланди.

5. Зулфия номидаги Давлат мукофоти комиссияси Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси қошида жамоатчилик асосида фаолият кўрсатиши ҳамда унга қўмита раиси раҳбарлик қилиши белгилаб қўйилсин.

Кўрғазма заманида МУҲАББАТ КУЙЧИСИ

Ўзбекистон Бадий академиясининг ҳақиқий аъзоси, истеъдодли мусабир Акмал Нурнинг «Ишқ — меннинг саждоғимдир» деб номланган шахсий кўрғазмаси академиянинг марказий кўрғазма залда намойиш этилмоқда.

Акмал Нур кўрғазма залда намоёнда.

«АНТИҚА»НИНГ АНТИҚА ТОМОШАСИ

Ҳамаз номидаги Ўзбек давлат академик театри биносида ёшлар ташаббуси билан ташкил этилган янги «Антиқа» театр-студиясининг тақдиримот маросими бўлиб ўтди.

М.НАБИЕВА

АДАШГАЛАР ФАЖИЛАРИ

Утил алламоҳал тунда кучадан уз ҳовлисига девор ошиб тушади-да айвондаги тушагага чўзилганча донг қотади...

Аскарбой АЖИНИЁЗОВ

ЭТИМИШ НЕ? Тўлаберген огага Айтар бўлсам агар гапнинг сирасин, Тердингиз сўзларинг ганжин, сарасин, Неча асрларнинг излаб орасин, Тарихлардан дoston битган ўзингиз.

Огоҳ бўлайлик!

Она бу гапларни тушунмайди. Унинг ташвиши битта: углининг теозоқ уйлантириши. Утил уйланса, балки уйим-жойим дер, ва мин тортар, вақт-бевақт узоқ-узоқларга кетиб қолиши биттар.

Кўнглидаги гап

УМИДЛИ ДУНЁ Тонг қоронғусида Хоразм йўлларида ўтаётган ширин уйқусидан кочиб тўт каллаклаётган йиғитларнинг кўрди.

МУСТАҚИЛЛИККА БАҒИШЛАНГАН АЙТИШУВ

Марказий Осиё халқлари маданияти ассамблеяси ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ташаббуси билан Алишер Навоий номидаги санъат саройида минтақамиз мамлакатлари мустақиллигининг 8 йиллигига бағишланган катта шەърият байрами бўлди.

ЭЛ БИЛАДИ ШОИР БИЛАН БАХШИНИ

Тома-тома кўл бўлади, бу бор гап, Эл билади шоир билан бахшини. «Халқ дарёиди, халқ уммониди, халқ денгиз», Ўз бағрида сақлар ёмон, яхшини.

ХАЛҚИМГА ОЗОДЛИК МИСОЛИ ЯҚИН

Ватаним одатин бегона элда Мен муқаддас билиб баҳармоқдаман: Баҳор бағрида — гўзал сайилда Кушчага эрк бериб учирмоқдаман.

ИСТИҚЛОЛ ФИДОЙИСИ

30-йиллардаги машҳур қатагон қурбонларидан бири Элбек — Машрақ Юнусов таваллудининг 100 йиллиги республикамизда кенг нишонланмоқда.

армонлари, аччиқ изтирдоддан фақат рабба т л а р и куйланади. Шу жиҳатдан Элбек асарлари говий мазмунига кўра Ҷўлоқ, Фитрат, Умон Носирлар билан бир қаторда туради.

Элбек ҳам ёниб яшаган, аммо бошлаб қўйган кўшиқларини охирига етказса олмаган, армонда кетган ижодкорлардан бири эди.

Элбек истиб-доддан фақат кўрол билан, кураш билангина кутулиш мумкинлиги ҳақида ошқор-эзади, халқни ўз эркини, инсоний шаънини ҳимоя қилишга даъват этади.

20-30-йилларда Элбекнинг «Армуғон», «Баҳор», «Кўзгу», «Елқинлар», «Сезгилар», «Ғунчалар» каби ўнлаб шеърини тўпламлари ва «Болалар кўшиғи» китоби босилди.

Элбек мактаблар учун тил-адабиёт дарслиқлари, ўқиш китоблари яратиб беришда ҳам, ўзбек тилшунослик илминини шакллантириш, халқ оғзаки ижоди намуналарини тўплаш, болалар кўшиқларини нашр этиш борасида ҳам катта ишлар қилган фидойи инсон эди.

БҒУҒУНГА

Тинмай тун-кун гул ичида сайраб турган мунгли қуш, Айт-чи, сенинг сайрашининг гул ҳам бир бор сезарми? Сезган чоқда сенинг шундай қизғонлигини ҳолингни Кўмак этиб, испаридан бир озгина сочарми?

Ортиқбой АБДУЛЛАЕВ, филология фанлари номзоди

БҒУҒУНГА

Агар англаб борча ишинг, қулиб боқса мунғдошим, Бахтлисан бутун умр, қайгурмагил, йўлдошим! Агар сенинг ҳолларингни англамаса, боқмаса: Оксин тинмай кўларимдан сенинг учун қон бешим...

БИҒИХОНИМ МАДРАСАСИ

«Ўтмушдан эсдалик» дедим бунин мен, Чиндан-да эсдалик учун ярашар. Хув-хулаб ўйнаган бир кўп кўгарчин, Менга ўтмушдан эртак айтишар. Бир замон кўларига қанот ёйган бу Севиди муштам, ҳайбатли бини.

НАРЧАЛАР

Кундалик ҳаётим — учар қанотим, Мени илгарига суриб бормоқда. Ўтмишим, ёшлигим, чарс асов отим. Кейинда қолмоқда, чарчав — ҳормоқда.

ТИЛАК

Тилак, тилак — бизнинг тилак; Тилак учун ўйнар юрак. Қуруқ тилак кимга керак? Тилак учун синсин билар. Тилак сўзи улғу сўзидир, Тилак юзи икки юздир.

МАКТАБ

Мухтарам ёзувчи иним Эркин Усмонов! Бу мактубини сизга ўйлашга мажбур қилган нарса табиатга нисбатан муносабатимиз десам тўғрироқ бўлади.

УНИ БИЛАН СУВ ТАШИМОҚ

Уни билан сув ташимок мумкин эмас: қўйғил, ўртоқ!

МАКТАБ

Мухтарам ёзувчи иним Эркин Усмонов! Бу мактубини сизга ўйлашга мажбур қилган нарса табиатга нисбатан муносабатимиз десам тўғрироқ бўлади.

УНИ БИЛАН СУВ ТАШИМОҚ

Уни билан сув ташимок мумкин эмас: қўйғил, ўртоқ!

МАКТАБ

Мухтарам ёзувчи иним Эркин Усмонов! Бу мактубини сизга ўйлашга мажбур қилган нарса табиатга нисбатан муносабатимиз десам тўғрироқ бўлади.

УНИ БИЛАН СУВ ТАШИМОҚ

Уни билан сув ташимок мумкин эмас: қўйғил, ўртоқ!

МАКТАБ

Мухтарам ёзувчи иним Эркин Усмонов! Бу мактубини сизга ўйлашга мажбур қилган нарса табиатга нисбатан муносабатимиз десам тўғрироқ бўлади.

УНИ БИЛАН СУВ ТАШИМОҚ

Уни билан сув ташимок мумкин эмас: қўйғил, ўртоқ!

ЖАҲОЛАТ МАНЗАРАСИ

16 феврал воқеалари ҳали одамлар ёдидан кўтарилгани йўқ. Шу кунги юз кўрсатган жаҳолат, хунрезлик, юзи кароликнинг манфур ба-шараси эл-улус қалбидан асло-асло ўчмайди ҳам.

лат идораларининг ва уларда ишловчиларнинг иш ва уй телефонларини гуруҳ авзолига етказиб турган.

Халқимиз «Ахборот» курсатувлари орқали суд жараёнида берилган лавҳалардан ғўри-рост қўриб турибдики, оғир жиноятлари содир этишда айбланганларнинг барчаси ўз қилмишларига қирор бўлишмоқда.

Айбланувчиларнинг байно-ларини тинглаш, 16 феврал воқеаларида жабрланганлар ва гувоҳларнинг сўзларини эшитиш, бевосита суд жараёнида 16 феврал кунини рўй берган портлатишлардан сўнг олинган видео лавҳаларни кўриш орқали шу кунги юз берган хунрезлик ва жаҳолатнинг бутун манзараси суд иштирокчилари кўз ўнгиде қайта-қайта намойиш бўлмоқда.

16 феврал кунини Тошкент

яқин биродаридан жудо бўлган...

Суд жараёнида шу воқеаларнинг бевосита иштирокчилари сифатида сўроқ қилинган айбланувчилар ўзларининг аввали қилариди суд тўғрисида пайтанда берган ифторномадорини янги-янги мисоллар билан тўлдирди.

Суд жараёнининг маъруз босқичида далилларни текшириш таъминланди. Тарафларнинг музокаралига тайёргарлик қўриши учун суд 16 июнга қадар танаффус эълон қилди.

М. АБДУЛЛАЕВ, ўз мухбиримиз

ДАЛАДА УМИД ЯПРОҚЛАДИ

орирроқ-да... — Бораман! Каллам билан жавоб бераман. Фақат бир шартим бор... Менга тўла эркинлик берасизлар.

Нурмат Алмуродов суратга олган.

Тоштемир ака бундан ха-фа бўлмади. Ичида суюнди: «Бола олиб кетади!» — Агар сен назарда ту-таётган эркинлик деҳқоннинг қорнини тўйғазса, устини бут қилса, майли истаганинча олавер! — деди ҳоким ўрни-дан туриб.

Бир эртаси кунёқ иш-га шўнғиб кетди. Хўжалик ҳамон — 1998 йилнинг 4 мартага қадар эс-кизи ушбу ишда ишлаб келаёт-ган эди. Хайҳотдай идорада 66 та ноҳўр жойлашиб олиб, хўжаликни узоқ йил-лардан бери «бошқариб» ке-ларди.

Бу ишнинг битгани эди. Икки эркак, эркакчасига қўл ташлашди.

Бизга даромадидан 0,4 фоиз пул беради. — Бу гаплар яхши, жуда чиройли гаплар, — дедик, — хўш, 98-йилда деҳқон нима-лик бўлди? — Ишонсангиз — ишонинг, ишонмансангиз одамлардан сўранг, текшириб кўринг.

Ботир эртаси кунёқ иш-га шўнғиб кетди. Хўжалик ҳамон — 1998 йилнинг 4 мартага қадар эс-кизи ушбу ишда ишлаб келаёт-ган эди.

Хўш, ерни-ку сиз бе-рибсиз, деҳқондай пул қа-дан пайдо бўлди? — сўрадик Ботиржондан.

Уни бундан уч ойча ол-дин туманнинг қолоқ хўжа-ликларидан бирига раҳбар қилиб жўнатилган эди.

Фермер пахта юзасидан завод билан, галла юзасидан эса «Донмахсулот» билан шартнома тузди. Худди пре-зидентимиз айтганларидек қилди қўйдиқ. Велосипед идириқ қилганимиз йўқ.

Идора ҳузурда молия хи-соб маркази очилди. Илгари деҳқонга ҳисобхона пул бе-рарди, энди деҳқон унга пул беради, албатта хизматини қилиб берса.

Сув таъминоти-чи? — Бунинг масъулиятини эндиликда фермерлар уош-маси деб ном олган маана бизнинг идора, яъни мен ва бўлим бошлиқлари бўйин-мизга олганмиз, шунингдек ўқити ҳам. Адолатли, ҳамма учун бир хил шартнони яра-тиб берганимиз учун фермер

Аср бошида улка маънавий, маданий, адабий ҳаётимизда юз берган жараёнлар кўп жиҳатдан Овруподаги Ҳайнрих Штайнхорннинг ўзлари ана шундай янгилашга чўқур эҳтиёс сеза бошладик.

Қора кунларини, кўпчилик фуқаронинг дард ва ҳасратларини биронта сарой ёки халқ кизиги чиқиб «ҳазил» йули билан едириб юборарди; катта-катта издиҳомларда, йирик сайл ва туйларда кизиклар неча мингларча халқнинг зур мароқ билан узларига таҳлил турганини кўрганларидан кейин жамиятнинг фаизи билан дадиллиги, мамлакатнинг катталарини — беклар, ҳокимлар, қозилар, раислар, муҳторлар ва татто хонларнинг узларини танқид қилиб ташлар эдилар. Қодирий мақоласида эслатилганидек, Чўлпон ҳам бундай ҳасорати учун баъзи кизикларнинг боши кетгани, баъзи бирлари бадарага этилиб, баъзи бирлари эса бошқа мамлакатларга қочиб, хонаваён бўлганлигини айтиб ўтади.

Айни шундай ҳолини бошқа бир улкан адиб — Ҳамзининг «Меҳробдан чаён» билан деярли бир пайтда яратган «Майсаранинг иши» асариде ҳам кўриш мумкин. Бу асар мавзуви ҳам тарихимизнинг «қора кунлари» — кейинги хон замоналаридан олинган; бу ерда ҳам хон, амир, беклар,

иккинчисини улуглаш, мадҳ этишдан иборат эмас-да! Фақат кизикларга оид эпизодларда эмас, романнинг бошқа уринларига, хусусан, Солиқ маҳдум характери тасвири ва талқинида ҳам айни уша халқона кулги-юмор асарга ажиб бир жозиба бахш этган, ҳаёт ва инсон шахсини хилма-хил томонлардан курсатиш, очиб имконини берган, минибарин, асар реализмининг етуклик даражасига кўтаришда муҳим омил вазифасини ўтаган.

«ЭЛ СЕВМАДИМ МЕН ЮЗАКИ...»

Шеър — юрак амали.
Шеър — руҳ амали.

Шунинг учун шеър ҳақида уйлаш яхши, уни тинглаш яхши. Одам шеър ҳақида гапирганда доим ҳам уйлагани, ёзгани билан бир хил чиқармайди. Шайнинг шеърига «бу фалондай» деган муҳрин босиб доим бир тарафлама ҳақиқатдир. Чунки ўқиган кўз, англаган юрак бўйи-энига қараб шеър ҳам турланади. Мана, кўлимда шoir дўстим Ихтиёр Ризонинг 1998 йили «Ёзувчи» нашриётида нашр этилган навабдаги китоби. Муаллиф уни «Қанотли, қанотсиз кушлар» деб атабди.

«Қанотли, қанотсиз кушлар» тўпламида шеърдан шеърга ўтувчи «мен» ана шу тарзда бироз жиззаки, бироз ҳорин, бироз синик, Чунки:

**Ишладик —
Ўпкаларимиз,
буйрақларимиз
бўлиб кетди тош.**

Китобини назми қилдим

Ўзимизни ҳис этмасдик, кута-кута маош, карвон-карвон ўтиб кетди ёшлик. Муштабид тузум юкини бир елкада тортган У «Бизнинг курашларга келганда наваб, Мен ярамай қолдим, Оғрикларим шундан», дея зорланади. Аммо у шу ҳолатда ҳам забун, ер бағирлаган эмас. Гоҳ Улуғбек юлдузлари, маҳобатли Қўқсарой хотирасидан, гоҳ қўлоқ етмаса ҳам, япроқлари ер сасини шайирилаган Чинор танақидан қувват олмақча чоғланади. Узини умидсизликка эмас, болакининг бегубор хотираларига, гоҳ муҳаббатнинг ўтли соғинчига топширмоқчи бўлади.

Ҳар на бўлганда ҳам Ихтиёр Ризонинг лирик «мени» — жонли, тирик одам. У ясама эмас. Унга чиройли кийимлар кийдирилмаган, ясама туйғулур ёпиштирилмаган. Бори-йўғи ўз-ўзиники. Балки китобчининг ютуғи ҳам шундир.

Китобда «Мақомлардан парчалар» ва «Курама» деб номланган дoston ҳам бор. Туркий халқлар мақомларида ботиний бир куч яширин. Оҳанглари юрак устидан юрб ўтаётгандай бўлади-ю, юракни-майдаламайди, синиклари-

қат, урн мазмуни ҳақида фикр юритилди, сталинча катагон қурбонлари Чўлпон, Усмон Носир, Фитратлар хотирасини ёдга содлаган шеърини нидоларда эса жаҳолат ва зулм қораланади.

«Қалб тугъни» мажмуасига Маҳбуба Камол қизи муҳаррирлик қилган.

Мироз АбЗАМ

АНЪАНАНИНГ ТУЕНЛИШ

ёзиб олиб чоп эттирган «Ал-Помин» достонига муқаддимасида: «Янги адабиётимизга кучли миллий асос бизнинг халқ адабиёти бўлиши керак» деган фикрни олган сурди. Халқ адабиёти, бугунги иборалар билан айтидиган бўлса, халқ озаки поэтик ижоди — бутун бўлиб уммон, унинг дарё, ирмоқлари бехисоб. Шуллардан бири — халқ кулгисининг 20-йиллар янги ўзбек миллий адабиёти раванкидаги, етуқ реализмининг шаклланишидаги урни, хизмати бекиндир. Афсус, бу маасала хусусида хали жохон адабиёт фаһи эришган ютуқлар, масалан, М. Бахтин томонидан амалга оширилган халқ кулгисига таяниб жохон адабиётда буюк бадиий кашфиётлар яратган Ф. Рабле, Н. Гогол ижоди ҳақидаги тадқиқотлари сингарии ишлар қилган эмас.

Мазлумки, реализм халқнинг миллат сифатида уйғониш, узлигини таниш жараёнида тупроқ шаклланади, санъат, адабиётдаги миллий руҳ эса ҳаммадан бурун халқ кулгисиде намоён бўлади. Бунинг устига реализм ўз табииати кўра холисликни, демократизмни, мардона ҳақиқатни, ҳаётга, шахсга хилма-хил томондан ёндашшини таъқозо этади; халқ кулгиси эса бадиий ижод, ифода тиллари ичида энг демократиги; кулги олдиде шоху гадо баробар. Жақий кулги, Бақтин сузлари билан айтганда, сержило, универсал; шахсга хилма-хил томондан ёндашиш халқ кулгисининг, халқ кизикчилигининг энг машҳур тимоси — Насриддин Афанди кифефасида ёрқин тажассумини топган. Афанди бир пайтнинг узиде ҳам доно, сузаомол, топқир, кув; ҳам лақма, гул, анқов; ҳам диндор, ҳам шаққок-дахрий; ҳам жасур, ҳақуғи, ҳам қуроқ; гоҳ ҳумдор, гоҳ фақир у ҳақир. Шуларга қарамай, барбери, у ўта ҳаётий, самимий бир сиймо.

Бизда етуқ реалистик асарлар, қолаверса, реализм назарининг ижодкорлари сифатида танилган улкан адиблар, жумладан, А. Қодирий ва Чўлпонинг халқ кулгиси, кизиклар масаласига катта эътибор берганликлари тасодиғий эмас. А. Қодирий 1926 йили ёзган «Кулги ҳақида» деб аталган мақоласида ўтган асрда яшаб ўтган тошкентлик Калпараш исмли машҳур бир кизик, унинг ижодий жасорати, ҳўқдорларини қўйиб қилиб насхасара этиши, охири хонга муқаддим бўлиб, хонини айни ҳолатда курсатгани учун, бундан орланган хон уни жаллодга топшириб улдиртиргани ҳақида халқ қўйиб қилиди. Орадан икки йил ўтиб майдонга келган «Меҳробдан чаён» романида айни ушундай жасур халқ кизикларининг аломат образларини яратди. Чўлпон эса кизиклар ҳақида махсус мақола ёзиб, халқ кизикчилигини тарихи, унинг асл моҳияти, кизикларнинг маънавий-ижтимоий ҳаётдаги урни хусусида кимматли фикрларни илгари суради. Адиб таъдидлаганидек, золим подшоҳлар, султонлар, хону бекларнинг қамчидан қон томган замоналарда кўпчилик ўз дардини бир қўлун бақчисига ҳам айта олмаган даврларда халқнинг оғир, ахволини, мамлакатнинг

лаб; хон қаршисида, унинг салолати босиб узларини йўқотиб қўйган, телба ҳолга тушиб қолган кимсалар кифефасига қирадилар. Зоқир-гов хон дағдаси, бу муштабид сиепатида ошқора суз очади; хон олдаде бежо айтган биргина сузи учун осилиб кетиши мумкинлигини, хон ҳузурига кела туриб улмини, етим қолдирган болаларини, ўлгандан сунг эрга тегадурган хотинини уйлаганини айтиди, ҳатто «хоним» деган суз уйни билан хоннинг шахсиятига тегадиган гаплар қилади. Сунг хон аёнларига муқаллид бўшланади, кизиклар аёнлар кифефасига кириб ўрда ва унинг атрафларида мансабдорларни фош этишга киришадилар... Айниқса, шайхулислом Валихон тура кифефасида намоён бўлган Зоқир-гов бу одамдаги махаллийчилик, иккинчи даражиде иллатларини қўйиб қилиб очиб ташлайди...

Қодирий ижодидаги биргина эпизод, «Меҳробдан чаён»даги кизикларга оид лавҳа-ибораси моҳиятини хали биз етарли англаб етганимизми? Уга адабиётшуносларни билмайман-у, шахсан менинг ўзим М. Бахтиннинг Рабле ҳақидаги тадқиқоти билан танишганимга қадар бу эпизоднинг шунчаки ўтган аср халқ ҳаётининг этнографик бир манзарасини гавдалантирувчи лавҳа сифатида тасаввур етар эдим. Уттиз йилча бурун таъдиди бир ёзувчимиз бу лавҳадаги кизикларнинг қилиқлар ва раивининг, жумладан, хоннинг кизикларга муносабати уларнинг савияси — дидсизлиги, «примитив»лиги нишониси деган фикрни айтган эди. Жиддийроқ ўйлаб қурилса, бу ҳол биз ўйлаганчалик жун нарса эмас, балки у миллий адабиётимиз ривожиде кечатган чўқур ички жараён, янгилашнинг ёркин бир кўриниши экани аён бўлади.

Рабле ижодидаги мулолағадор юмор, халқ кулги маданияти — карнавал томошалари, Гоголдаги сержило кулги эса украин халқ байрамлари, ярмарка хангомалари билан узвий боғлиқ бўлгани каби, «Меҳробдан чаён»даги бу эпизод Қодирий кулгиси бевосита ўзбек халқ ҳазил-мутойибалари, латифалари, биринчи галда, халқ кизикчилиги аъназалари, кизиклар тажрибалари асосига қурилганлигини тасдиқловчи бадиий ҳужжат сифатида гоят қимматлидир.

Кизикларга оид эпизодлар романдаги шунчаки бир «кис-тирма» лавҳалар эмас. Улар романинг асосий мундарижаси билан узвий боғлангандир. Мазлумки, оддий, ҳалол, аймон-этиқоди бутун кишиларнинг кейинги хон замоналарида ўз эрки, инсонлик шаъни хомюяси йўлида адо-

турли мансабдорларнинг зулми, замона бедодликлари; уламоларда инсоний ҳис тусига бўлган, қолгани ҳам нопоклик пардаси остида сезилмас даражада етгани; улар томонидан мамлакат хотин-қизларининг истаганча тасаруф этилиши, бунга қарши келувчилар, ким бўлмасин, раҳмсиз қозо олиши... Икки ёш — Ойхон ва Чўлпоннинг чин севгиши ва ночор ахволи; бу жабдийдаларнинг оҳу фарёдаги, эрки йўлида ҳақсизлик ва разолатга қарши кураши, ниҳоят, қора кучлар устидан тантанаси, улари доғда қолдириб ол олдаде шарманда қилиши...

«Сентиментал руҳда бошланган, эртанкамол романтик йўсинда давом этган ва фақуллода эртанкамол ечим билан ақунланган асарда бирига на гаройиб образ бор. Себиб турибсиз, гап Мулла Дўст устида боряпти. Уч тусиқдан иборат комедиянинг асосан бир, яъни иккинчи пардасиде иштирок етадиган бу аломат шахс бутун бошли асарнинг руҳини, тасвир оҳангини ўзгартириб юоради. Бу одам пайдо бўлиши биланқоқ асардаги сентиментал, бир оз китобий оҳанглр ўз-ўзидан чекинади; бу одам журлгида, иштирокида давом этган фақуллода эртанкамол саргузаштлар табиийлик, мулолағадор, гротеск буюқларда гавдалантирилган персонажлар қандайдир самимийлик, ҳаётийлик касб этади. Шу тариқа, тасвир, талқин узига ҳо реалистик комик узанга тушиб кетади.

Зоқир-гов ва унинг сафдошларидан фарқли улароқ, Мулла Дўст профессионал сарой кизикларидан эмас, бирок девонанамо шўх табиати, рустўйлик, эркатойлик билан фирибгар мансабдорларни, турмуш қабохатларини фош этишда улардан қолишмайди. Айни пайтда бу одам тарбиятининг ўта сержило ва зиддиятлик экани билан эътиборни тортади. Бир қарашда бир-бири билан асло қоувшмайдиган, сизгшмайдиган ху-

Умарали НОРМАТОВ

Саид РАВШАН ТУНГИ ЧИНҚИРИҚ Қиссалар Ҳикоялар Тошкент «Адолат» нашриёти 1998

Таниқли ёзувчи Саид Равшанин бадиий ва публицистик жанрларда ёзилган қўлаб асарлари, матбуотдаги чиқишлари китобхоналаримизга яши таниш. Ҳозирга қадар унинг у бешга яқин китоблари нашр этилган. «Бемаҳалда ёнган чирок», «Чортоқдан отилган ўқ» каби детектив жанрдаги асарларини саргузашт ишқибозлари севиб

«Доаний ҳахроқ»

ланган. Жиноятнинг жазосиз қоламаслиги, қонун устиворлиги турмушимизда барқарор эканлиги китобдаги барча асарларнинг умумий етакчи гоюси, дейиш мумкин. Нопок йўлларга кириб кетиб, ноҳалол амаллар билан бойлик орттиришга уринган, инсоний кифефасини йўқотган жиноятчи кимсаларнинг асл башараси, киссалар ва ҳикояларда ишонарли тарзда очиб ташланади. Ёзувчи қурпоқ қаҳармонлари руҳий кечинмалари таҳлилга эътибор қўратади. Тўғри, ҳалол йўлдан тойиш охи-оқибат кишини разолат ботқоғига ботирши «Тунги чинқирик» китобидаги детектив асарларда ҳаётий воқеалар вოსитасида далилланган. Китоб кенг ўқувчилар оmmasига манзур бўлади, деб ўйлаймиз.

«Тунги чинқирик» тўпламига Шарофат Исқандар қизи муҳаррирлик қилган. Му саввир А. Баҳромов китобни беэаган.

Саид Равшанин яна бир китоби — «ҚАЛБ ТУЕҒИ» (рубойилар ва туртликлар) мажмуаси «Қаторол-Қамолот» ишлаб чиқариш-нашриёт қорхонасида нашр бўлиб кетди, дейиш мумкин. Романин охири журналнинг ушбу сониде эълон қилинган.

Узбекистон Ёзувчилар уюмаси ва Адабиёт жамғармаси ёзувчи Суннатулла Анорбоевга рафиқаси Ҳожинисо ШОҚИРОВА вафоти муносабати билан чўқур ҳамдардлик ихзор этади.

Мироз АбЗАМ

Мурод КАЛОНХОН

БҲЗ
МИЛЛИОНЕРМИЗ
Ҳажвоналар, хангомалар, интернетдиалар ва ҳажвон газаллар «Шарк» нашриёт-матбаа концерни Бош тахририяти Тошкент—1999

Иқтидорли журналист, шoir ва ҳажвчи Мурод Калонхоннинг «Истиқлол тонги», «Истиқлол қушиқлари» китоблари нашр этилган. Муаллифининг бу китоблари унинг нафақат ҳажвчи, балки газалнавис шoir ва ўткир журналист сифатида ҳам эътироф этилишига сабаб бўлди. «Шарк» нашриёт-матбаа концерни томонидан унинг нусхада чоп этилган Мурод Калонхоннинг «Биз миллионермиз» номли китобиға сузбошида таниқли шoir Анавар Обиджон шундай ёзади: «Ҳажвчининг мазкур китобидан жой олган ҳикоялари, интернетдиалари ва аскиялар ўқувчини кулдирибгина қолмай, унда у ёки бу иллатларга инсондан нафрат уйғотади. Бир суз билан айтганда инсонни бегубор қўли билан тарбиялади, маънавий оламни бойи-тади».

Китобга З. Мирзаҳақимова муҳаррирлик қилган. Беэатовчи расом В. Куликов.

Журналнинг баъракаганда

«Жаҳон адабиёти»нинг апрел ойи сонини машҳур кирғиз адиби Чингиз Айтматовнинг «Чингизхоннинг оқ булут» киссаси билан оғдилади. Муаллифининг киссаси га ёрган сузида айтишча, бу баған «Асрга татиғулик кун» романига қўшимча, унда «Чингизхон ҳақида кундаманчилар уртасида тилдан-тилга кўчиб юрган афсонадан фойдаланилган». Киссанинг адабиётшунослар олим ва таржумон Иброҳим Ғафуров ўзбекча-чаштирган. «Чингизхоннинг оқ булут» киссаси романининг узвий давомидир. Шунинг учун муаллиф уни «роман учун кисса» деб атайди», дея изоҳ беради таржумон.

«ЖАҲОН АДАБИЁТИ»

Ушбу сонда ўқувчилар Ивонна Кёвлингер «Инжиқ Да-виднинг онаси» романининг давомини ўқийдилар. «Шерият минтақалари» руқиде эса улуг ҳинд адиби Р. Тагорнинг бир туркум шеърлари янги таржимада эълон қилинган. Бу янги таржималар талантли ёш шoir Абдулҳамид Пардаев қаламига мансуб. Яна бир ёш истеъодли шоирамиз Ойгул Сунондикова серб адабиётининг ёркин юлдузларидан бири, Югославия халқ шoirаси Денкеса Максирмович шеърининг маънавий-ижтимоий таржима қилиб, поэзия мухлисларига тақдим этган. Шарқу Ғарб адабиёти дур-

доилари билан ўзбек китобхоналарини изчил таништириб бориш «Жаҳон адабиёти» журналининг энг яхши аънарасига айлиб бораётганини қувончи ҳодисадир.

«Назм дафтаридан» руқини остида ҳозирги замон узбек шоирларининг янги асарлари билан шеърининг мухлислари хабардор қилиб бориш ҳам журнал мундарижаси ранг-баранглигини таъминлаётганини сир эмас. Узининг лавҳига йўсинда шеърлари билан адабий жамоатчиликда кизгин муносабат уйғотган шoir Баҳром Рўзимуаммадиннинг «Бир зина тушман зинапойдан» сарлаҳали туркум шеърлари ҳам журналнинг ушбу сонидан хой олган.

«Жаҳон адабиёти» фақат дунё халқлари бадиий адабиётларининг энг яхши намуналарини тақдим этиш билангина эмас, балки яқин ва узоқ ўтмишининг қоронғу томонларини ёритувчи ўткир публицистик асарлар, тарихига оид сирли ҳодисалар турғисидеги мақолалари билан ҳам кўпчиликнинг эътиборига туш-лади. Бу уринда журналнинг ўзига йилги сонларида эълон қилинган. И. Буничинг «Партиянинг олтинлари» асарини эшлаш жоиз. Бу йилги апрел сониде ҳам ана шундай катта кизиклиш билан ўқиллади-

журналнинг оммавийлигини таъминлашда жиддий аҳамият касб этиши шубҳасиз. Мейлис Хадли Чезайинг «Гонконгдан келган тобутроми» (Файз Шохислом таржимаси) саргузашт адабиёт ишқибозларига муносив тўхта бўлди, дейиш мумкин. Романин охири журналнинг ушбу сониде эълон қилинган.

Муқимий номидеги Узбек давлат музикаий театри жамоаси театрининг кесса ҳодияни, таниқли концертмейстер Маргарита Александрошна ФУРМАН вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари чўқур таъзия билдиради.

Шафоат РАХМАТУЛЛО

ОЗОДЛИК ҚУШИҒИ

Инсон, руҳинг хур яратган азал худо,
Озод руҳдан эзгуликнинг жами пайдо.

Сен севгига бешик, чимилдик.

Эй чимилдик, илохий манзил,
Ёшлик ва бахт, сеҳр эҳромии.

Сен ажодлар мангу пок тутган,
Ояти ор — номус хитоби.

Сенинг йигит кучоғинг кўрмай
Йиғлаб ўтган бева, туллар бор,

Фақат худо суйган кулига
Сен — бахтини этаркан насиб,

Қабулингда боз кўш фуқаро,
Сен ватани ифбат мулкнинг.

Эй чимилдик, илохий манзил,
Ёшлик, севи, сеҳр эҳромии,

ЯРАШАР

Киблагох оталар-оналар азиз,
Болаликлар кечган хоналар азиз.

ЧИМИЛДИК

Минг йилларни кўрган чимилдик,
Эзгу сенинг жаннат кучоғинг.

Балогатнинг сенсан ҳамдами,
Ҳаётга сен эшик, чимилдик,

Фарид УСМОН

ЯШАМОҚ ДЕЖАНИ

Минг бир хил оҳангсан, Яратган Эгам,
Минг бир хил қушдирсан яшнаган боғда.

Ажабо, бир лаҳза ўтмай йўқолди...

Тириклик ҳақида ҳаёлга толсам,
Шу ҳолат ўйимда бўлар намоев.

ДУНЁ

Кимдир қоронғида бўлди шарпа,
Кимдир қоронғида гўнғирлаб қолди.

СЕВАРМАН...

Севарман ўла ўлгунча эмас, ҳаттоки
ўлсам ҳам,
Ўлиб у қоп-қора ер бағрига охир
кўмилсам ҳам.

Севарман киш ўтиб бир кун баҳор
ёмғирлари ёққач,
Қабрдан лолалар тимсолида сенга
кўринсам ҳам.

Агарда йиғласа осмон уни кўз ёшларим
билгин,
Севарман сел ювиб қабримни тошқинга
кўмилсам ҳам.

Тасодиф бўлса, теп - текис қилиб
ташланса қабрим гар,
Севарман кўзларингга ер каби текис
кўринсам ҳам.

Ҳаёт турғунча севгимни Фарид чин
асрамоқ
бурчим —
Севарман ўла ўлгунча эмас, ҳаттоки
ўлсам ҳам.

Жарроҳ Исроил Эргашевич шифокорларнинг
эрталабки машаратидан боши оғриган ҳолда,

ни сақлаш учун кўпроқ ишлади, шу боис ул-
чамлари катталашди. Асосий хасталикни узи-
л-кесил даволаб юборганимиздан кейин барча-
си изга тушади.

далган уткир
бир нигоҳини
ҳис қилди. Ни-
гоҳ шунчалар
таъсирчан эди-
ки, ҳаяжондан
унинг юраги қи-
нидан чиқиб
кетгудек бўлди.

Баргларга мезонлар кўндилар алҳол,
Офтоб силамайди бошларни энди.

— Мумкинми, — эшик оҳиста тақиллади, жа-
воб булавермаган қия очилди. Исроил Эргаше-
вич ҳавлини жамлаб ортига ўтирилди.

— Ие, келинг Гулбаҳор, кининг, — турфа
беморлар билан мулоқот қилавериш руҳшунос бу-
либ кетган ҳақим ҳавлидан кечаётган маҳзун

— Духтир, — деди аёл. — Узингиз қуриб ту-
рибсиз, аҳолим кундан-кун ёмонлашиб бормоқ-
да. Операциядан кейин узимни бир қадар ен-
гил сезсамда, барибир кайфиятим тушиб, юра-
гим сиқилиб бормоқда.

— Синглим, — деди у. — Касалингиз «Буқоқ-
нинг тарқоқ шакли, уртча оғирликдаги даража-
си» деб аталади. Бу унчалик дахшатли ташхис

— Кундан-кунга дармоним қуриб, озиб бо-
раётганимнинг сабаби нимада экан? Кечаси
билан терлаб, жиққа ҳул бўлиб чиқаман.

— Энди, синглим, бу даррда моддалар ал-
машинуви жаравини идора этувчи гормонлар
микдори кескин узғаради. Тангага озиқ модда-
лари билан қираётган ёғлар, углеводлар, оқсил-
ларнинг аксарият қисми оксидланиб, иссиқликка

— Сунги пайлар кўлтигим тағида шиж пайдо
бўлаётганга ўхшапти.

— Айтдим-ку, синглим, моддалар алмашину-
ви ёмонлашган, вужуднинг хасталикларга қарши
курашиш лаёқати сусайиб кетади.

Беморнинг рангига қизиллик югуриб, қадди
тикланди, шифокорга яна бир қарра миннат-
дорчилик билдирди-да, илдам қадамлар билан
чиқиб кетди.

— Орадан ҳаш-паш дегунча турт ой утди. Бор-
лик ашил қўйлаб кийиб, келинлик либосига
бурканган, жамийки мавжудот тириклик гами-

— Тузуқликка тузур-у, буйним соҳасидаги оғ-
риқлар вақт-бевақт безовта қилиб турибди. Ке-
чалари ваража тутайди.

— Буларнинг барчаси буқоқ хуружидан, —
тушунтириди ҳақим. — Сиз яна бир қарра да-
воланишингиз керак. Рентген нурлари билан
бездаги тугунларни эритиб юборсак, олам гу-
листон.

— Мулоқот интиҳосида аёл яна бир курс да-
во олишга розилик билдириб, хайр-хушлашиш-
ди.

— Хаш-паш дегунча орадан икки йилга яқин
фурсат утди. Қаҳратон қишдан омон чиқолган
яланғоч новдаларда баҳорнинг жажжи чақалоқ-
лари — куртақлар пайдо бўлаётган кунларни-
нг бирида Исроил Эргашевич навбатчилик қи-
лар эди.

— Айтдим-ку, синглим, моддалар алмашину-
ви ёмонлашган, вужуднинг хасталикларга қарши
курашиш лаёқати сусайиб кетади.

— Сунги пайлар кўлтигим тағида шиж пайдо
бўлаётганга ўхшапти.

— Айтдим-ку, синглим, моддалар алмашину-
ви ёмонлашган, вужуднинг хасталикларга қарши
курашиш лаёқати сусайиб кетади.

— Ассалому-алайкум менинг хурматли ши-
фокорим, — сузга кирди сиймо. — Сиз ни-
ҳоятда уста ёлгончи экансиз! Сиз мени қари-
б беш йил мобайнида турли-туман

— Орадан ҳаш-паш дегунча турт ой утди. Бор-
лик ашил қўйлаб кийиб, келинлик либосига
бурканган, жамийки мавжудот тириклик гами-

— Тузуқликка тузур-у, буйним соҳасидаги оғ-
риқлар вақт-бевақт безовта қилиб турибди. Ке-
чалари ваража тутайди.

— Буларнинг барчаси буқоқ хуружидан, —
тушунтириди ҳақим. — Сиз яна бир қарра да-
воланишингиз керак. Рентген нурлари билан
бездаги тугунларни эритиб юборсак, олам гу-
листон.

— Мулоқот интиҳосида аёл яна бир курс да-
во олишга розилик билдириб, хайр-хушлашиш-
ди.

— Хаш-паш дегунча орадан икки йилга яқин
фурсат утди. Қаҳратон қишдан омон чиқолган
яланғоч новдаларда баҳорнинг жажжи чақалоқ-
лари — куртақлар пайдо бўлаётган кунларни-
нг бирида Исроил Эргашевич навбатчилик қи-
лар эди.

— Айтдим-ку, синглим, моддалар алмашину-
ви ёмонлашган, вужуднинг хасталикларга қарши
курашиш лаёқати сусайиб кетади.

— Сунги пайлар кўлтигим тағида шиж пайдо
бўлаётганга ўхшапти.

— Айтдим-ку, синглим, моддалар алмашину-
ви ёмонлашган, вужуднинг хасталикларга қарши
курашиш лаёқати сусайиб кетади.

КўНГИЛ РУБОБИ ТИНМАСИН

Мен Аҳмадҷон акани
ўттиз беш йилдан эиьд
вақтдан бери танийман.

Аҳмадҷон аканинг қад-
димий Дарғам ариги ёқа-
сида бунёд этган боғла-
ри бор.

Мана орадан бир йи-
гит ёшдан ортиқ вақт
ўттибди. Бу орада Аҳмад-
ҷон ака Тошкентда ўқиб,

Аҳмадҷон ака янги ки-
тобларини «КўнгиЛ рубо-
би» деб номлабдилар.

Аҳмадҷон ЖУМА ХИШРАВИЙ

Сендаги пайваста қошга ўсма ҳам
шайдо эди,
Икки наргиз кипригинга сурма ҳам
ҳамроҳ эди.

Ҳайшга кокилин бу дам майину шўх

Мухаббат захматин айтгум жаҳонда
бор севишганга,
Бўлиб дарवेशи олам, кўп гариби
бедаво келсин.

Мақриб

Ўзбекистон халқ шоири Шукрулло ва Муқимий номидаги Ўзбек давлат мусиқий театри ижодий жамоаси ҳамкорликда «Тўйдан кейин томоша» номли жиддий спектакл яратиб, томошабинлар ҳукмига ҳавола этдилар.

Муминнинг онаси қизини яна бир катта туй билан узатиш орузига тушади ва келиннинг молига чанг солади. Онаси ва рафиқаси Муминни қонига ташна қилиб юборадилар. Унинг бу ҳолати асарда ишонарли ифода этилган.

ОБИ ҲАЁТДАН БИР ҚУЛАТҒУМ «Тўйдан кейин томоша» спектаклини кўриб

Шуни айтиб ўтиш керакки, бу асар ҳурматли Президентимизнинг тўй-хашамлар, оилавий тантаналар, марҳумлар хотираларига бағишланган тадбирларни камтарона ўтказиш ҳақидаги Фармони эълон этилганидан кейин саҳна юзидан курди. Фармонга ижодий жавоб сифатида намоён бўлди.

Спектаклдаги персонажларнинг «Бахтимизга чиққан Фармони олий, Бизни ташвишлардан айлади холи», — деган сўзлари асарнинг лейтмотивиغا айланган. Асарда оруз-ҳавас қиламан, бошқалардан қолишмайман, деб дабдабали туй ўтказиб, аяничи аҳолига тушиб қолган бир оила қисмати бадий воситаларда ифода этилди.

Таърибали драматург асарни деярли кулминациядан бошлаб, томошабинлар диққатини бирдан саҳнадаги воқеаларга жалб этди-қўйди. Гап нима ҳақида кетаётган? Икки қайноқ қалб, бир бирларини билон севиб, катта умидлар билан бахтли ҳаётга қадам қўйишган. Аммо улар турмушга захарли хуроят тумшугини тиққан.

Ўзбек миллий мусиқа маданиятининг юксалишида ва ижрочилик санъати ютуқларида республикамиздаги халқ чоғулари оркестрлари алоҳида урин тутди. Мусиқа санъатининг муҳим жанрларидан бири фолийторни оркестри юртимизда XIX аср охири ва XX аср бошларида вужудга келган бўлса-да, миллий чоғулари муҳим ижрочилиги 30-йиллардан ўз фаолиятини бошлади. Ўзбекистон давлат филармонияси (ҳозирги «Ўзбекнаво» гастрол-концерт бирлашмаси) қошида бир неча бадий жамоалар қатори 1938 йили ўзбек халқ чоғулари оркестри ташкил этилди. Жамоа ўз олдида ўзбек халқ мусиқа меросини ва бастакорлик ижодиётини, миллий созандачилик санъатини профессионал нуқтаи назардан нота тизимига мослаган ҳолда тарғибот қилиш ва тингловчиларга етказишни мақсад қилиб қўйган эди.

Ўзбек миллий мусиқа маданиятининг юксалишида ва ижрочилик санъати ютуқларида республикамиздаги халқ чоғулари оркестрлари алоҳида урин тутди...

Очиғи, бундай оилалар ҳар қадамда учрайвермайди. Севилия ва Ражаб Тангуриевлар яқиндагина Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академик Катта театрининг етакчи солистлари эдилар. Бугунги кунда саҳнани ёш истеъодларга бўшатиб берган бу санъаткорлар шу кунларда талабаларга ўзларининг бой таърибаларидан сабоқ бермоқдалар. Севилия хоним Санъат институтида, Ражаб ака эса Миллий рақс ва хореография олий мактабида ишлайти. Улар билан суҳбатлашсангиз, қўллаб қизқарли, унутилмас воқеаларнинг ғувоҳи бўласиз.

Икки оғиз қил сўзи

Эстетик тарбия. Мустақиллик шарофати билан ҳаётимизга кириб келадиган янгиликлар ичида «дизайн», «дизайнер» сўзлари...

ДИЗАЙН: ГЎЗАЛЛИК ВА ҚУЛАЙЛИК

кейинги пайтда тез-тез қўлқоқ чалинмоқда. Янги ташлим моҳиятини белгилайдиган ва тақомиллаштираётган лицей, коллеж, гимназия укв муассасалари қаторида Тошкент Давлат техника университети муҳандис-дизайнер, Тошкент Давлат қўрилиш ва архитектура институтида архитектор-дизайнер, Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институтида рассом-дизайнер каби мутахассислар тайёрланмоқда. Бу асос талаби, янги турмуш тарзи эҳтиёжлари ва ўз вақтида берилган таълим бўлиб, ривожланган давлатлар маданияти даражасига кўтарилишида амалий қадамлардан биридир.

«Корсар», «Бокчасарой фаввораси» каби классик спектаклларида ва «Сўхайл ва Меҳри», «Балерина», «Севги тўмони» каби миллий рундаги саҳна асарларида эсда қоларли образлар яратди. Шу билан бирга Ражаб Тангуриев кўпгина миллий янги рақсларни ўзига хос ижро этиб, муҳлислар олқишига сазовор бўлди.

Гулшера ШОДИМЕТОВА, Тошкент Давлат Техника университети талабаси

Университетда ўқиб юрган пайларимда инсон камолоти учун хизмат қиладиган дурустроқ бирон нима яратиш ҳақида бош қотирар эдим. Лекин, ўша пайларда одамзотнинг кўпроқ нимага муҳтожлигини билмай гаранг бўлардим. Энди билсам, замондошларимизга энг керакли асбоб гийбатоскоп экан...

аилантиришни асос қилиб олдим. Бу импульс асосбондаги шкала бўйича стрелканинг силжиши орқали қайд этиладиган бўлди. Гийбатоскоп икки қисм — гийбатометр ва гийбатоскопдан иборат. Гийбатометр —

стмикан деган ўйловда асбобни ишга солдим. Иккинчи бирга ишлаб ўтирагимиз: ишимиз эса, асосан, янгирма иккинчи асрада одамлар қанақа бўларкин деган жумбоқни ечишдан иборат. Унинг менга тикилиб турган пайтини пойлаб туриб, турмачани босдим. Шкала кўрсаткичи ўн рақамини кўрсатиб турарди. Мана сизга гийбатчининг «додаси!» Бундангиди, гийбатнинг юксак даражаси яна қанда бўлиши мумкин? Менга қизи тушган заҳоти: «Ух, ярамас, яна бирор ниманинг исини олганга ўхшайди! Абла!» Сени икки дунёдаман қатта инжинерликка ўқитиб бўлман!» деган ҳаёлга борибди уста гийбатчи!

Мен ихтирос қилган асбобнинг олдиндан рентген аппарати-ю, фонендоскопларингиз ўтаверсин! Бир кунги ўзимча: «Гийбатни ўлчаб бўлури, тошу-тарози била-а-н» деб хиргойи қилиб кетатуриб, ўйланиб қолдим. Ҳўш, хақиқатан ҳам, гийбатни ўлчаб бўладими? Инсонда маълум миқдорда иситма, қон босими мавжуд. Гийбат даражасини? Одамнинг ўртача гийбат коэффициенти қанча бўлиши керак? Бундай фикрдан кейин тинч юриб бўларканми? Ишончадан, уйдаман кечоқ кундуз шу ҳақда бош қотираман. Уйда-ку иш деган тушунчанинг ўзи йўқ, иш-

миёсида биринчи нигоҳидек пайдо бўлган фикрни ёзиб олади: уни тугмача ёки галс-тугингизга қадаб қўйсангиз ҳам бўлаверди. Асбоб тайёр бўлган синов ишларини бошлаб юбордим. Уни дастлаб жонахон дў-

Бир пайт миям қурма-гурга галати фикр кеп қолди. Ҳўш ким эканман? Умуман ишончаним ҳақида ўйлаб туриб тугмачани босиб юбордим... Мундоқ қарасам... Стрелка мавжуд барча шкалаларни орта қолдириб, энг максимал даражадан ҳам ўтиб... тиралиб қолди!

қўл соатига ўрнатилади, тоб бериладиган тугмача босилса, шкала ва стрелка кўринади. Гийбатоскоп — киши

тими Носирга қўлладим. Унинг дўстлигига зигирчаём шубҳам йўқ, аммо мажбур эдим. Дўстим ростданам дў-

Абдулла БОБОЁРОВ

Ҳажвия Кийиктепа тумани мактаблари директорларининг аттестацияси туман халқ таълими бўлим мудири Хўжамқул Эгамовнинг тўғи кунини утадиган бўлиб қолди. Айрим тажрибалироқ мактаб директорлари мийғида қулиб қўйишди. Улар аттестация утадиган хонага номигагина кириб чиқдиларда, уларнинг тўйхонага уришди. Муқдирнинг кураига ташлашнинг учун елиб-югуриб товоқ ташлашди, самовар қайнатиш ҳам талаш бўлиб кетди. Тўй ниҳоят кунгилиги ўтиб, тўйхонада мудирга тааллуқли хизмат қилган кишиларгина қолди.

Аттестация якуни мана энди бўлади, — деди мудири ярим ҳазил, ярим чин қилиб. — Ҳўш, мактаблар номири! Совгалар дафтари келтири! Туеналар руйхатини бир бошдан ўқи! — Хўжаев беш минг сум ҳади қилди. Кун бўйи хизматда бўлди. Бунинг устига тўйболага астаб шеър ҳам ўқиди, — деди нозира. — Бўлди, беш! Хўжаев аттестациядан аъло утди, — деди мудири. — Собиров бор-йўғи икки юз сум бердию, худди ўн минг сум туёна қилган меҳмондай кун бўйи талтайиб ўтириб, икки шпша ароғини паққос бұшатди. Табрик сузига келганда маст бўлиб қолди. Бугун эрталабки аттестациядан беш баҳо олганди, балки шунга гурурланиб...

Эҳ, Собиров! Бунчалликка боради деб асло ўйламовдим. Нима ҳам дердим. Аттестациядан утолмади деб ёзиб қўйинг. Давом этинг, — деди мудири. — Султоновнинг туенаси тўрт минг сум. Лекин тўйда хизмат қилмай, тез кетган. Табрик сузи — йўқ. — Буни ўйлаб кўриш керак, — деди мудири қошларини чимриб. —

Аёллар ва...

ёзувчилар

Машҳур кишилар ҳаётидан

Француз ёзувчиси Альфонс Додзанинг ҳаётида аёллар учмас эг қолдиришган. У бир сўхбатада «Биз, французлар, яшашнинг қадрига ета биламиз ва ҳаётни севамир» деган экан. Ҳаёт мазмуни аёлда деб тушунган ёзувчининг бу сўзида катта маъно ётса керак. У ёшлик чоғида аёллар билан кўп кўнгулхушлик олдиларини ўтказгани сабабли, кейинчалик умрбод ўйланмасликка аҳд қилди. Сабаби, уйланиш унинг учун ёзувчилик билан хайрлашувчилик гап эди. Бирок Альфонс сўзида турмайди, уйланишга мажбур бўлади. У феъл-атвори ва адабиётга ихлоси билан ўзини яқин турган Жюли исми ёзувчи қизни севиб қолди. Жюли унинг севишли аёлигина эмас, ажойиб ҳамқасби ҳам эди. Дола ўйлангандан сўнг бирор саҳифа ҳам асар ёзган эмас. Адабиётшунослар ёзувчига қўлдан кўп ёрдан берган Жюлининг меҳнатига баҳо беришди. Тўғриси, у илҳом манбаи эмас, яхшигина муассаҳиҳ эди.

Кунлардан бир кун Вальтер Скотт черковдан чиқиб, ёмири остида қолган ёш қизга ўзининг соябонини беради. Ушанда ёзувчи 19 ёшда эди. Шу кундан

аёл, яхши она бўлди. Бирок эри билан тотув ҳаёт кечира олмайди. Диккенс машҳур ёзувчи сифатида яхши даромад толарди. Унинг уйда эсдан чиқмас кечалар тез-тез бўлиб турар эди. Кечанда Англиянинг нуфузли кишилари ҳозир бўлишарди. Хурматли меҳмонларнинг ичиди гузал аёллар бўлишини албатта Катерина унга хуш кўрмасди. Шунинг учун бўлса керак, у меҳмонларни чин дилдан кутиб олмас, бу ҳолат ёзувчининг обрўйига путур етказарди. Майда-чуйда қилишмовчиликлар кейинчалик катта жонжалга сабаб бўлди. Шундай қилиб, улар ажрашга, кўнгилири таскин толган.

Чарлз Диккенс янгирма йил турмуш қурган аёли билан тўсатдан ажралишди. Бунинг сабаблари тўғрисида ёзувчининг яқин дўстларидан бири шундай ҳикоят қилди: «Унинг турмуш ўртоғи Катерина қобилиятсиз, содда қиз эди. Кейинчалик севишли фаолияти бесамай бошланди, ёзган пьесаларини ҳеч қарғага ўтказма олмайди. Фақат Сеймур номи бир актрисанинг унинг пьесаларини ўқиб чиқишга розилик билдиради. У Риднинг асарини ўқиб чиккан: «Хаммаси яхши. Лекин сиз роман ёзсангиз бўлар

Шоҳмон ОТАБЕК

ШОҲМОТ ҚАНГОМАЛАРИ

Республика шахмат клубида журналистлар ўртасида шахмат бўйича мусобақа ўтказилаётгани. Навбатдаги ўйинларнинг бирида рақиб келмагани учун Хуршид Дўстмухаммадга ютуқ рақибига эса мағлубият эълони. Хуршиднинг текини галаба билан табриқладик. Ушбу муқобаланинг ташиқлотли хомилларидан бўлиши истеъдодли адиб чироғи бир лутф қилди.

Яна ўйинга келмаган рақиблар бўлса, менга рўпара қилиб қўяверинглар! Кўпгина шахмат иштирозлари учун яхшигина сабоқ бўлган анал уша мусобақада қандай совабини тикиш ҳақида маълумлашадигандик. Шойр Мирпўлат Мирзо шундай тақлиб қилди: — «Иқилган курашга тўймас» деган соғирин тижсақ яқин бўларди.

Мирпўлат навбатдаги рақиб билан ўйнаш учун доналарини тершига чоғланаркан, ҳақамга қараб, сўради: — Ким оқ, ким қора? — Ахир, ким оқ, ким қоралиги шундоқ қўрибни турибдику! — деди Хуршид қорамангиздан келган Мирпўлатга қараб. Кунлардан бир кун Мирпўлат Мирзо, Тоҳир Қоҳор учоқлов кўнгул чигалини ёзиш учун уларнинг Дўрмондаги далахавлисида бордик. Шойрлар хали қўришни ниҳоятда етмаган ховилларда баҳорги юмушлар билан андармон бўлишди, қамина ҳам қараб турмадим — Мирпўлатнинг даракларига тоққайчида яхшилаб шакл бердим. Тушликка яқин қоринлар дўмирига черта бошладик. Овқатдан эса дарак йўқ. Нима қилсан экан, дея бош қотириб турганимизда ушдан шойр турсун Али ҳафсага билан қурилган ховилдан чиқиб, биз томонга кели бошладик. — Бўлди, иш пийиди — шойрини эритиб қўя қоламиз, — деди Мирпўлат.

Александр ПУТЯЕВ

Эрталаб. Қор ёғпти. Атрофда сукунат... Мазаза қилиб ўтирибман. Ёнимда эксковаторим қокилган қозикдай қаққайиб турибди. Бузилган жойи арзимаман, лекин тузатгим келмасди, нима, бу «Жигули»-мидики... Э ўрилиб кетмайдими!.. Шу пайт машина тормонининг товуши хаёлимни бўлди. Машинадан келка қийган бир одам тушди. — Бурминов сизми? — сўради у. — Кинога суратга тушасизми? Юрагим титраб кетди. Башарамни тузатган бўлиб сўрадим: — Анавинақа ролдами? Ҳалиги, ўпишадиган? — Нимага энди? Мутахассислигингиз бўйича. Эксковаторингиз тузукми? Мен режиссёрдан кутиб туришни илтимос қилдим ва эксковаторимнинг уёқ-бўғини қовлаб, ул-булини бұраддим. Бирпасда отдай бўлди-қолди. Суратга олиш бошланди, қовшини бурашга улгурсанг бўлгани. Бу ерни қовла. Тупроғини у ёққа тўк. Тозаям қийналиб кетдим. Чекиб олишга ҳам вақт йўқ. Фақат «Диккат! Мотор! Бошлади!» деган сўзларини эшитаман. Кечгага овера бўлди. Егити дубл суратга олинди. — Ҳўш, бўлдимми? — деб сўрадим охири. — Э, зўр! — деди келкали одам ва... юзидида гримин арди. Йе! Бригадирим-ку... Аммо лекин гир-т артист-да, ҳаман. Гап йўқ...

Рус тилидан Ориф ФАРМОН таржимаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРИҒИ КЕНЕСИ ВА ЭЛЛИҚАЛЪА ТУМАН ҲОКИМЛИГИ 1999 йил 26—28 июл кунлари ОТАЖОН ХУДОЙШУКУРОВ ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАНГАН «ҚАМБАРНИНГ ОЛТИН СОЗИ» ДЭБ НОМЛАНГАН ХОНАДАЛАРНИНГ I-РЕСПУБЛИКА ТАНЛОВИНИ ЎТКАЗДИ ТАНЛОВНИНГ ШАРТЛАРИ:

Танловда 18дан 35 ёшгача бўлган (санъат ва маданият муассасалари, концерт ташкилотлари ходимлари, театр артистлари, «Узтелефрадио» хизматчилари, санъат ва маданият олий ва ўрта махсус ўқув юртлири ўқитувчилари, талабалари) хонадалар иштирок этишлари мумкин. ТАНЛОВНИНГ УМУМИЙ ҚОИДАЛАРИ Танловда иштирок этишни хоҳловчилар қўйидаги ҳужжатларни 1999 йил 10 июлгача Эллиқалъа туман ҳокимлиги танлов ташкилий қўмитасига ёки Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазириликнинг ахборот марказига (700129, Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 30, тел: 144-31-90) топширишлари лозим: а) йўллабтатан ташкилотнинг тавсияномаси; б) тузилганлик ҳақида гувоҳнома (нусхаси); в) мусиқа маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг нусхаси ёки ўқув юртининг маълумотномаси (талабалар учун); г) ижодий вафтонома; д) 13 х 18 ҳаҷмида 2 дона фотосурат; е) хар босқичда ижро этиладиган асарларнинг давомийлиги кўрсатилган дестур.

ТАНЛОВ ДАСТУРИ I босқич 1. Тани мақоми сегоҳ таронаси билан (эрқақлар учун) Самарқанд ушшоғи ёки Феруз I (аёллар учун).

II босқич 1. Насруллои ёки Тошкент ироғи (эрқақлар учун). Гулузорим ёки Эшвой (аёллар учун).

2. О. Худойшукуров ижро этган ашула ёки ихтиёрий равишда танланган бошқа асар. Қатнашчилар томонидан ижро дастурларини ўзгартиришга рухсат этилмайди. Яққохнага зўр бўлувчи ансамбл таркиби тўрт чолғучидан ошмаслиги шарт. Танлов синовлари II — саралаш ва якуний, босқичдан иборат бўлади. Дастурдаги ҳар бир асар бевосита саҳнада ёддан ижро этилади. Иштирокчиларнинг набавт билан чиқишлари «қуръа» ташлаш орқали аниқланади ва танлов охиригача ўз қучида қолади. 25 баллик имкониятдан 18 балдан юқори кўрсаткичга эга баллик иштирокчилар II босқичга ўтадилар. Якуний босқич муҳокама қилингандан сўнг ўринлар тақсими оқчқ овоз бериш йўли билан амалга оширилади. Ҳақамолар ҳайъатининг қарори қайта кўрилмайди.

ГОЛИБЛАР, ҚУЙДАГИ МУКОФОТЛАР БИЛАН ТАҚДИРЛАНДИЛАР: БИТТА ГРАН ПРИ — автомашина Икита биринчи ўрин — видео жуфтлик ва I даражали диплом. Икита иккинчи ўрин — телевизор, тор ва II даражали диплом. Икита учинчи ўрин — магнитофон, тор ва III даражали диплом. Бешта рағбатлاندирувчи мукофот — чолғу асбоблари.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазириликнинг Маданий-маърифий ва музей ишлари бошқармаси қошидаги репертуар — тахрир бўлими муаллифлардан мамлакатимиз мустақиллигига, миллий урф-одатлар, тўйларимизга, шунингдек, ўзбек халқи тарихида ўчмас из қолдирган жонғидо аёлларимизнинг ҳаёти ва ижодида бағишланган юксак савиядаги бир пардали пьесалар, сценарийлар, қўшиқлар матни ва мусиқий асарлар қабул қилади. Асарлар уч нусхада кўчирилган бўлиб, қўйидаги манзилга юборилиши керак. Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-ўй. Маданият ишлари вазирилик репертуар-тахрир ҳайъати. Тел: 144-57-81

ИСТЕЪДОДЛАРГА ЭЪТИБОРЛИ БЎЛАЙЛИК

Ун кун давом этган Республика мусиқа ва санъат бўлим юртлири ёш ижроичиларнинг XV кўрик-танлови якунланди. Беш мутахассислик: халқ чолғулари, пуфлаб ва зарб билан ижро этиладиган чолғулар, торли чолғулар, фортепиано ва яққа хонадалар йўналишлари бўйича ўтказилган танловда яққа хонадалик бўйича Ҳамза номидаги Тошкент Санъат билим юрти талабалари Светлана Першина ва Латифа Асанова ҳамда соғабрандик Бахтиёр Очилор фарқлигини қўлга киритдилар. Бундан ташқари, фортепиано, пуфлаб ва зарб билан ижро этиладиган чолғулар бўйича 16та ўзбек халқ чолғулари ва баян бўйича 14та голиблар ҳам аниқланди. Танловнинг ўтиши ва аҳамияти ҳақида хонадалик мутахассислиги бўйича ҳайъат раиси Абдулҳали АБДУҚОДИРОВ шундай деди: — Аввало ёшлар орасида истеъдодларнинг қўпчилигини ниҳоятда қувонтира-

Фотиμα ЖУМАЕВА

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮРМАСИ *** НОШИР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА КОНЦЕРНИ

Ўзбекистон АДАБИЁТИ ва САНЪАТИ Манзилнинг: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32 Қабулхона — 133-52-91 Танқид ва адабиётшунослик, Назм-насер бўлими: 136-56-50 Санъат бўлими: 136-56-48 Ижтимоий бўлим: 136-55-78

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ Редакцияга келган қўлашмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқлиши мумкин. Набатчи муҳаррир — Рустам МУСУРМОНОВ «ШАРҚ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси. Манзил: Тошкент шаҳри, «Буюк Тўроқ» кўчаси, 41-ўй Босишга топшириш вақти—21.00. Босишга топширилди 20.30.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН Тиражи—8840. Рўйхатдан ўтиш тартиби № 24. Буюртма Г. — 0447. Ҳажми — 3 босма табоқ. Газета IBM компютерида терилди ва сақланади. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6